

نومرو : ۷۳

اجتهاد

اداره خانه

ایستانبول . جفال اوغلنده

دائرة اجتہاد

Idjtihad Constantinople

دوردنجی سنه

حریت فکریه یه خادم

نجشبه کونلری چیقار اجتماعی، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الہامی صفا

آبونه

سنه لك آلتی آیلق

تورکیا ایچین ۴۰ غروش ۲۵ غروش
ممالك اجنبیه ایچین ۱۰ فرانق ۶ فرانق

نسخه سی ۵۰ یارمه

۲۵ تموز ۱۳۲۹

عائد اندیشه‌لریخی تعداد ایلهور؛ عادتا باش وکیلدن کیتدجه درینله‌شن، کنیشه‌لین برمرض اخلاقیک چاره‌لری استرحام ایدیوردی.

باش وکیلک شاعره آنجق ایکی آی قدر صوکره ویردیکی جواب خیلی نازکانه اولقله برابر پک اشکار صورتده لایق‌دانه ایدی. حتی مطالعه جوابیه‌نک بعض نقطه‌لری شاعریک پک‌زیاذه انکسارخیالاتنه باعث اولدیغنده شبهه یوقدر. (وردس - ورد) بوهزیمت سایه‌سنده، حتی (فوکس) کی تجددات ادبیه حامیسی، مفتونی ذواتک‌بیله عینی زمانده حقیق برووح شاعرانه‌یه وفقرا صنفه مخصوص شفقت و صافیت عائله الواح جواله‌سی اؤکنده جانلاجق راستعداد تهیجه مالک اوله‌ماماسی‌ده ممکن اوله‌بیله‌جکجه حکم ایلهمش ایسه حقیر دکلدر. شیمدی بر مسئله حادث اولیور؛ شاید (وردس - ورد) ک بویالک اشعار حقیقه‌ای، دها ایلهریده وسینه‌بشرده‌کی اؤ صیمی، طاتلی، انسانی حسینه خطاب ایدن برماهیتده ایدیسهر، نه‌ایچین بوقدر اوزون سنه‌لر نظر رغبتدن دور قالمشهر، نهدن حتی میستر (فوکس) کی برذاتک حس و دماغنده قوی و نافذ برتائیر حاصل ایدمه‌مشاردی؟

بوسؤاله حقیله جواب ویره‌بیلیمک‌ایچین اولاسطی حس و دماغلرک بسیط و شدید حقیقتلره قارشى دائماً آلدینی عدم‌رغبت وضعی، ثانیاً: (وردس - ورد) ک اشعارنده‌کی بعض خصوصیاتى نظر مطالعه‌یه آلمالی‌یز.

لورد (به‌قون) بریرده دیورکه:

« حقیقت محضه چیللق، براق برکون ایشینی‌درکه بونک تعلق ایله حیاتک ماسکه‌لری، مومیلاری، مظفریات و موفقی‌تلی موم ضیا‌سنده عرض ایتدکلی کلقت واحتشامک هان قسم اعظمی غائب ایدرلر. هیچ‌کیمسه شبهه ایدرمی‌که: انسانک دماغندن بی‌هوده، بالابروازانه دوشونجه‌لر، مداهن املر، یالانچی تقدیر و تکریملر و خیالات دورادور بردن‌بره آلینیورسه برچوقلمزک

مخصوصه صاحبی چوجنگ قونیه‌ده اکتساب ایتش اولدینی معلوماتیه — هر نه‌قادر کافی ایسه‌ده — اکتفا ایتینه راضی اولمادی. کرک پدرینی و کرک اشراقی‌بلده‌یی اقناع ایدرک استانبوله عزیمتی ایچین رضالری تحصیل ایتدی. یونس خوجه استانبوله کلدیکی زمان صوفالغک اک پارلاق واک مسعود دوری ایدی. یعنی مدرسه نشین اولان طلبه‌علوم اقدیلرک امتحانلردن عفو بیورولدینی زمان میمنت نشانه تصادف ایتشدرکه، یونس خوجه یووقعه‌خیریه‌یی، کندیسنک پک‌ای اکل تحصیل ایدمه‌کنه براعت استهلال عد ایشدی. . .

هامش: کرک مبحث‌البشر و کرک مبحث‌القیافه نقطه نظرندن یونس خوجه حقنده تحریری تفصیلات و ایضاحات یرینه مرقومک اک صوک الیدرینی فوطو. غرافیسندن مقتبس رسمی ایله اشبو مقاله‌نک بالاسنی‌ترین ایلدک. یونس خواجه‌نک بتمز توکنمز مناقبندن برینی‌حاک یر مقاله یر مائعه مجبریه تصادف ایتدکجه — هر هفته قارئینک انظار حیرته وضع ایدیه‌جکدر.

وردس - ورد

انگلیز ادبیاتنه دائر

۱۸۰۱ ده شاعر وردس وردس Lyrical Ballads

ایکنجی طبعی متعاقب برنس‌خه‌سنی اوزمان موقع حکومتده‌کی فرقه‌نک ریاستنده‌بولنان مشهور (چارلس - فوکس) ه‌کوندرمش ایدی. بوحرکتنده (وردس - ورد) شهرت و کنیدیسی ایچین مأموریت و حمایت طلب ایدن بر محرر منزله‌سنده بولنمایور، اوزمان انگلیز ملتک مقدراتی‌أنده طوتان (فوکس) ک نظر دقتی انکتره‌نک الان صافیت اخلاقیه‌سنی، بکر عائلوسنی محافظه ایتش، لکن برچوق اعتنالردن محروم قالمش برهیت منفرد اجتماعیه‌سی اولدیغنه جلب ایدرک‌بویوک مراکز مدینتک کیتدکجه قویولاشان رنگ اخلاقیسه

فوق العاده بر جان صیقندیسی ایله تلقی آیه به جکلریخی سوله مشن ایدی .

برقاچ سنه صوکره لهیدی (بومونت) ه یازدینی بر مکتوبده ایسه آناری حقنده طعن ومذمتده بولنانلرک صلاحیت لازمی حائر برحاکم اولماقلرندن و بونلرک حیاتلرینک استعجال غیرحساسی ، هیجان غیر معقولی ایچنده کتابلری « اوقومق » دکل ، بلکه آنلردن بحث ایده بیلیمک ایچین شویلهجه برنظر آتمنی معتاد ایدمنش بولندقلرندن بحث ایدیور . شاعرک اصل نظر دقتی جلبله شایان اولان حکمی بیانات سالفه سنی تعقیب ایدن شو جمله اولسه کرکدر :

« شاید حقیقت دیدیکم مرکزده اولماسه بیله شاعر من (قوله ریج) طرفندن ده سزه سوله نیلن بر سوزی دایما درخاطر ایدیکز : هر بویوک واوریش نال محرر بویوککی و اصلتی نسبتنده قارئلرینک آنارینه قارشى متحسس اوله جقلری ذوقی بالذات خلق ایتلی در . شاعر ایچریسنده کوریه جکی صنعتی محیطنه کندیبی اوکرتملی . »

شاعرک قبول ایتدیکی بو حکم یکنظرده غریب و پک جسورانه کی کورینیورسده اشعارینک سنه لک مروریه قازاندینی رغبتی تعقیب ایدنلر حقسنر اولسادیقنی اعترافه مجبور اولورلر .

(وردس - ورد) بر راهب طبیعت ، برعابد عالم ایدی ؛ ترنماتی دیکله مک ایسته ینلره معصوم و عالی ، صاف و قدسی دوشونجه لر تعلیم ایدیوردی . بناء علیه : محضا جمعیت مشعشه ایچنده قدرواعتبار بولمق ، ذوقی ، طنطنه لی ضیاقلرده مقام تکریمی اشغال ایتک دوشونجه سیله یازی یازانلره ، شعری برطاقم جعلیات ومشتهاته آلت ترین آیه ینلره قارشى شاعرک صمیم قلبنده دویدینی استحقاره تعجب ایتمه مک لازم کلیر .

حتی او قدر اعتنا ایله یازلامش اولان پارچه لرنده بیله طبیعتنرک قسم متفکرو حسانه خطاب ایتدیکنی کوریرز . بونک ایچین شعرلرینک آکلاشیلماسی کوچ اولماقله

دماغیزی حزن آلود ، کلال آور اندیشه لرله دولو فضله بریوک عد ایده جکز ؟

ایشته افکار عمومیه ، سطحی دوشونجه لیلر ، سوبه معتاده بشریت (به قون) ک یوقاریکی تعریفه پک زیاده مطابق اولدیغندن . قسم اعظمیز ، حتی اوقومق و ذوق سلیم ، حس صاحبی بولمق ادعاسنی کودنلر مزبیله بالذات (وردس - ورد) ک « ذوق ادب و نزهتی پارچالایان مشتهیات تحریریه » طرزنده تعریف آیه دیکی آناره دها چوق دوشکونلک ابراز ایدرلر . بونوع آناردن دها قوتسز باشقه هیچ برشیک انلرک تفکرات و یا حسیاتی تحریک ایده مه یه جکی حس اولنور . نه قدر لطیف و کزین تصورات ذهنیه ایله امتزاج ایتش اولورسه اولسون حقایق و اشکال صافیه طبیعتک الواح مصوره سی آنلری تهییجه کافی دکل در . اوکی دماغلر طنطنه ، کلقله صاریلوب بزمنش برشیلر ایسترلر ؛ اغلاق و مبالغه یی احتوا ایتمین هرشی نظرلرنده آلیشیق ، عادی و عمیق اولان هرشی فکرلرنجه مزعج ، مشکدر . حالبوکه : (وردس - ورد) ک اشعاری ، (به قون) ک کوندوز ایشینی کبی جهانک ، حیاتک ماسککلری ، مومیالری آنلره یالکز ایسته دکلری شعشه و طنطنه ایچنده کوسترمه منلکله ده قالمایوردی ؛ (وردس - ورد) ک قلمنک دوکدیکی ایشیقده اوماسکلر ، مومیالره پ بردن بوسوتون غائب اولیورلردی .

(وردس - ورد) ک اشعارنده کورینن خصوصیتلردن اک قوتلیسی هر نه قدر ساده و بسیط ایسه ده هیچ ده عمومی اولمایان حسلره ، یورکلره خطاب ایدلش بولنماسی در ؛ آویه حسیات و قلبلرک : بونلرک تولد و توسعنه حیات ولوله دار مدنیت پک مساعد دکل در . بو پارچه لر فعال ، نمایشی ، دماغی اولان ذواتدن زیاده درین ، ساکن حسی ، متخیل و متفکر کیمسه لره سوبلرلر . ذاتاً بو جهدن پک ایی خبردار اولان شاعرده ایلک ایکی جلد اشعارینک مقدمه سنده بو پارچه لری سومش اولانلرک فوق المعتاد برلذته اوقویا جقلریخی ، لکن خوشلانمایانلرکده

وانوسته آچله رق سويله مکه باشلار . بواشارك تأثيراتى
التنه حتى وضع وعادى پاپاتيه جيچكى بيله بر هويت
كزين وكزيده ايله تموجياب اولور .

(قوله بريح) شاعر ايچين ديمش دركه :

« وردس - ورذ دور اخير شاعرلى ايچنده قوه
خياليه جه (شكسيهر) و (ميلتين) ه اك زياده تقرب
ايتش در . مع مافيه بو مزيتده ينه شخصه مخصوص
برحال واردر . »

(ده - كوين سي) ده :

« دوشونديريجي ، حسي شعرلر احتمال بزدن صوكره
كله جك ودهامتفكر اوله جق انسال آتیه اوزرنده بويوك
بر تأثير اجرا ايدجك در ؛ ايش بويله اولديني حالده
تعالى ايدجكي موقع رغبته (وردس - ورذ) ك اشعارينه
رقابت ايدجك نغمه لر (شكسيهر) ك وفاتندن برى
كورونمه مش در ... »
ديور .

شاعر شهير (شاوذي) ده :

« (وردس - ورذ) دن بويوك برشاعر نه كلش ، نه ده
كله جك در !

في الحقيقة آثاري ايچنده بكا برشيئه ياراماز كي كن
بعض پارچه لرى كوسترمكه مقتدرم . لكن هر هانكي لسانده
اولورسه اولسون هيچ برشاعر بيلمه يورم كه بوقدر چوق
وهپى ابي شعرلر يازسين ... »

(وردس - ورذ) حقه ده يوقاريكي حكملردن
صوكره بيان مطالعه يه قاليقشمق بزم ايچين زائد اولور .
يايايله جكمز برشي وارسه نقلي ممكن اولان بعض پارچه لرى
قارئلر مزه وقت وقت تقديم ايتمكدن عبارت قاله جق در .
اك زياده تأسف ايتديكمز شي ايسه شاعري حقيه آكلايا
بيلمك ايچين اصلندن وحقيه اوقومق لازم ايكن
انكليز جه ده برر بديعه شرصاف ، بر منبع خوشجريان
الهام اولان بوقيمتدار پارچه لرك بزم كبي برعاجرك قلمنه
سرمايه اولماسي در .

برابر ، اكر ذوقنه وارمق ايسته يور ايسه ك ، مطلقا بر
پارچه دوشونملي يز . كنديسي ده برشعرنده ديور كه :

« حادثات مهيجه بزم تجارتيم دكل در ؛ هول وانديشه
ايله قانلري دونديرمق ايچين ده المده بر صنعتم يوق . بزم
ذوقم بر ياز كولكه سنده يالكز ، دوشونن قلبلر ايچين بر
صاف نغمه تغني ايتمك در .. »

ايسته (وردس - ورذ) ك اشعارندن قسم اعظمك
هويت اساسيه سي .

بوراده ، (وردس - ورذ) ك مواخذلرينك
دوشونمه دكلري ، ياخود دوشونمه دكلري بر دقيقه يي
ايضاح ايدم : بر چوجفك ، چوجفلغك بساطتي ، ايله بر
فكرت صافيه ك سادكيسي آره سنده بك بويوك برفرق
واردر . شاعرك اثرنده كي هويت اساسيه يي ايضاح وتشرېح دن
زياده قولايجه قلملرنده كي قدرت تهزيله يي ، جوشاني
استحقار واستهزايي آرايه هوس ايتش اولان بر چوق
مواخذلر ، منقدرلر آثار مذكوره يي ساده لكن بساطته
تحقير ايتشلر ، لكن بو سادكي موضوع وبيانك نصل
درين دوشونجه لره خطاب ايتديكندن تغافل ايله مشلردر .
مؤخرآ بر چوق مقلدلرينك ظهورينه رغما (وردس -

ورذ) ك كندينه مخصوص شاهقه مكملتيده يكانه قالمش
بر چوق اشعارنده كي خصوصيتلردن برى ده طبيعتك هر
كون كورديكمز اشكال مناظرندن ، ياخود حيات
معتاده مزك ساده ، كوچوك حادثه لرندن ، لازم كن
درجه حساسيت و رقت تفكرده اولانلر مزك عالي ،
كزين و حقيقي ديه قبول ايدجكلري بر طاقم رموز
اخلاقه چيقارماسي در ، كه : شاعر آره يه كيرمه مش اولسه
طبيعتك بويله آچيق ، درين وطائلي بر لسان ايله بزه
خطاب ايمه يه جكي حس اولنور .

درين دوشونن بر چوق ذوات ، خصوصيه كنچ
وصفيي فكرلر ، قلبلر ايچين شاعرك آثارنده حزينه لرك
موجوديتده متفق درلر . بو سايله ده دركه : صامت اولان
كتاب طبيعت اوكرده اولجه حس ايمه ديكمز بر لطافت

برکلبکه

(وردس - ورد)

«ياقینمده دور فرار ایته ! براز دها کوزلرمک
اؤکنده بولک؛ سنکله ای صباوتمک وقعه نویسی، نه اوزون
مکالمه لر ایتمک ایسترم؛

یاقین یاقین اوج دها آیرلما ! اولمش زمانلر سنده
جانلانور، سن ای مخلوق ظریف وشاطر، قلبه آغر
وجدی بر خیالی، بابامک عاقله سنی کتیر یورسک !

اوخ لطیف، نه قدر لطیف ایدی او کونلر ! او کونلر که:
چو جقلق او یونلر من ایچنده هم شیرم (امیلی) ایله بن
برابر کلبکی قوالاردق. بن سراپا بر آوجی صولتیه اؤک
اوزینه قوشاز، آتیلرله، صیچرامه لر ایله آتی
بو کوردلن دن چالی به تعقیب ایدر ایدم. لکن، هم شیرم
— الله محبت ایتسین — آنک قنادرنده کی توزی سیلکمکدن
بیله قورقاردی !»

علی رضا سبغی

استانبولده گنجلیک

آجیایلم، ده گیلی؛ بو مملکتک مقدراتی سوله یه بن،
بو مملکتک سیأت سیاهندن خبرلر وهرن کتاب عطالتک
بو دوینوسز یاراغنی آجیایلمی؟ خاییر، قارلرمدن عفو نیاز
ئدهرم؛ بن بوگون بیراز بو بختله قارشى قارشى به قالى
ایستیورم. فقط حس ئدیورم: نظرلر، سرنامه اوزمده،
اونی غریب بولان بیر تفکر ایله بیراز توقف ئدیور. لکن
عثمانی ممالکنک بو جاقلرنده، عثمانی دیارینک پایتختنده اولسون
«گنجلیک» ظنی وهره بیله جک تام بیر تمثال ویر ادعا هنوز
وجودیاب اولمشیرم؟ آ کلامق ایستیورم: بوراده شبابک
وجودیخی تخیل ئده نلر، بوراده عاصی ویر وقار متواضع
ایله متجلی، حقیقه او یانیق، صحیحاً او یانیق، وجداناً وفکرآ
او یانیق بیر «شباب» ک وجودینه اعتماد ئده نلر وارمیدر؟
وبوراده «گنجلیک» وارمیدر؟.. آه! سورمام بونی...
سورمام بونی کندیبه... یوقسه بئتمک، خیالک گوزلری
اؤکنده بینه کوپو کدن بیر بالون تمثیل ئتمک واونی قلبمک
بولانیق، زهرلی، متأثر نظرلریله سیر ئیله مک حرارتنه
قاناعتمالیم!... سوله بیگنرانا: بوراده «شباب» ی تشکیل
ئده نلر کیملر، هانکی هیولالردر؟ استانبولده بیر قرائتخانه به

گیریکز ودقت ئدیگیز: ایشته بیر ماصه، بیر قاچ، بیر چوق
ماصلر اطرافنده نه قنادر گنجلر طوبلا نمشدر؛ و آرالنده نه قنادر
حار و خیرچین مناقشه لر یاپیلور. بونی، بو حرارتی و بو
جوشقونلانی ملی، علمی، وطنک دردلی ایچین صیرلایان
بیرمدافعه نلک بیر مباحثه نلک محیطندن ی توله ئدیور صانیورسکز؟
نه خسران!.. بو، بو اومدو غکز شی ده گیل. بونلر
اومدو غکز اصیل و پر حس مذاکره لردن ده گیل!.. آه،
بیلمیرمیسکز بونلر نه در؟ چیغرنندن چیغمش بعضی بی قدرت سفیلر
گوروروز که قازانچی اؤنده به کلین اولادینه، رفیقه سینه،
عائله سنک تهرین جروحنه بذل ئتمه ز، بیردقیقه لقی، بیر کونلک،
بیر کیجه لک بیر سفیل و عقیم منصبنه توجه ئده ر و... فالته،
رهالری گتیرن دها ته هائل خرابیلر علاوه ئیله ر. وسوکر!
بیز بونلری تعیب ئده رز، تدلیل ئده ر. تشنیع ئده رز...
اوج، گورمیورمیسکز: بیر ده گیل، بیگ ده گیل. بیلمیریم
قاچ میلیون اوجا غنک قاچ میلیون خرابه سنک، احتیاجدن
اینله دیکی بوتون شو وطنک رنک هول ایله بولاشمش، آج
و محتاج زمینلرینه لاقید، دها بو جاقلرنده «قومار» ک آلاق
ذوقیه. آلاق و زهرین ذوقیه وجدانلری بسله مش گنجلری
گورمیورمیسکز؟.. گورمکه مجبور اولدوغی معنوی، مادی
وظیفه لری سنبیه اصلا بوش و قتلری قالماسی اقتضا ئده رکن
گوندوزلرینی و کیجه لرینی «قومار» ک مجنون و مغرب دیکه نرینه
اولدورن؛ بو دیکنلرله و بو افنالرله پک بوپوک، اؤک بوپوک
ماواسنه و عائله سینه، یعنی طوبراغنه و امته خیانت ئده رن،
جنایت ئده رن گنجلری، سز بو بدبختلری گورمیورمیسکز؟..
نه ده دیگیز: قرائتخانه ده بوغر و بلردن، بو مختصر غروب لردن
باشقه بیر لوحه یوقی؟... بن انکار ئتمه دم: باقیگیز، ایشته
بیر قاچ ماصه ده بینه باغریشمار؛ فضله یوکسلن، فقط هبسی
جاهل و عنود بیر شخصی نغمه صاووران سسلر وار. آه،
خاییر، یاقلاشاییگیز، دیکله مه ییگیز، اونلری ده دیکله مه ییگیز!
اوراده ده زهرلر یوزو یور؛ اوراده ده، صابکه دولنک بوتون
خارجی و داخلی مخابرات مکتومه سنی بولمش، اوقومش و ایچمش
گیبی انسانیتک رفتارین الملیسی حقنده نظر یله ر، قانونلر سوله مک
کیسه به وهرمه یه بن وظیفه ناشناس، شاماناجی و گوزلری عمای
خود پرستیدن بولانمش علیل گنجلر گوره جکسکز... دیکله مه.
ییگیز؛ اوراده ده آلداتان و آلداتان جوشش وار؛ اوراده،
اونلر ده ده جوشش، سقوط و خسران و اهانت واردر.
یاقلاشاییگیز!...

ریم! شو دوت، بش ییل ایچنده بو یوزدن چارپشمش
نه قنادر رفیقلر، بو یوزدن بیریری بیرینه حق سرجه خاش اولمش
نه قنادر قارده شلر گوردو کز، و بو یوزدن بابالرینه قارشى عاصی
اولمش نه قنادر چو قنلر ایشیتدیگیز، ده گیلی؟...